

13.10.2011

Kaupunginhallitus
PL 1
00099 Helsingin kaupunki

Lausuntopyyntö OKM:n valtioneuvoston lapsi- ja nuorisopoliittisesta kehittämisohjelmasta 2012-2015

HEL 2011-004950 T 12 04 00

Valtioneuvosto hyväksyy joka neljäs vuosi nuorisolain mukaisen nuorisopolitiikan kehittämisohjelman alle 29-vuotiaiden kasvu- ja elinolojen parantamiseksi. Ohjelma on laajentunut Lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämisohjelmaksi ja sen tehtäväksi on kirjattu vahvistaa laaja-alaista lapsi- ja nuorisopolitiikkaa eri hallinnonalojen yhteisenä asiakirjana. Kehittämisohjelman tarkoituksena on tukea lasten ja nuorten kasvua ja itsenäistymistä, edistää aktiivista kansalaisuutta ja sosiaalista vahvistamista sekä parantaa kasvu- ja elinoloja. Kehittämisohjelma on hallinnonalojen ja samalla ministeriöiden yhteinen asiakirja.

Helsingin kaupungin terveyskeskus antaa lausuntonsa luonnoksesta pääasiassa lasten ja nuorten terveyden ja hyvinvoinnin näkökulmasta.

Strategiset tavoitteet

Kehittämisohjelmassa nimetään 10 strategista tavoitetta ja ne kattavat lähtökohtaisesti hyvin lasten ja nuorten elämänkaaren, kasvun ja hyvinvoinnin eri osa-alueita. Strategia on jaettu 28 alatavoitteeseen, joille on luonnoksessa kuvattu eritasoisia toteutustapoja. Ohjelmassa esitettävien toteutustapojen ja keinojen moninaisuuksien vuoksi kehittämisohjelmasta ei nouse selkeitä prioriteetteja esille. Toivottavaa olisi, että kansallisessa kehittämisohjelmassa tuotaisiin selkeämmin esille ohjelman strategiset prioriteetit. Kehittämisohjelma selkeytyy huomattavasti, kun toteuttamistapoja ja keinoja vielä tarkennetaan ja päällekkäisyyksiä poistetaan.

Ohjelman keskeiset periaatteet ovat kannatettavia ja se pyrkii kunnianhimoisesti ohjaamaan sekä laajoja palvelukokonaisuuksia että

13.10.2011

yksittäisten ongelmien ratkaisua. Käytännössä kuitenkin tarkoitusten, tavoitteiden ja keinojen moninaisuus on johtanut siihen, että kehittämisohjelma jää sängen hajanaiseksi. Olisi ollut toivottavaa, että kun kyseessä on kansallinen kehittämisohjelma, ohjelma olisi tarjonnut keskeiset, huomattavasti esitettyä laajemmat ja harvalukuisimmat strategiset tavoitteet.

Kehittämisohjelman koordinaatio

Valtakunnallisen lapsi ja nuorisopolitiikan koordinaation kehittäminen on kannatettavaa. Lasten ja nuorten kehittämisohjelman tavoitteiden saavuttamiseksi tarvitaan erityisen hyvää ja koordinoitua yhteistyötä sekä valtakunnallisella tasolla eri ministeriöiden hallinnon alojen kanssa että kuntatasolla erihallinnonalojen kesken. Tällä hetkellä informaatio- ja resurssiohjaus tapahtuu useiden eri ministeriöiden kautta. Kehittämisohjelmassa on kyllä nimetty eräissä kohdin vastuuministeriöt, mikä luonnollisesti jännevöittää niiltä osin kehittämisohjelman toimeenpanoa. Kuntapuolella yhteistyötyömuodot ovat paremmin vakiintuneet arkikäytännöiksi. Kehittämisohjelman toteuttamiselle ei ole ohjelmassa osoitettu mainittavia lisäresursseja. Nykyisessä taloudellisessa tilanteessa on vaikea nähdä toimijoiden realistista mahdollisuutta toteuttaa ohjelman toimenpiteitä siltä osin kuin ne koskevat palvelujen lisäämistä. Kehittämisohjelman toteuttamisen kannalta toivottujen ja välttämättömien toimijoiden ja verkostojen sitouttaminen edellyttää pitkäjänteistä resursointia, johdonmukaista koordinaatiota ja laajaa yhteistyötä.

Strateginen tavoite 2: Yhdenvertaisuutta tuetaan

Kehittämisohjelmassa on varsin vähän kiinnitetty huomiota maahanmuuttajalapsiin ja -nuoriin. Helsingissä maahanmuuttajanuoret ovat vaarassa usein jäädä väliinputoajiksi. Ennen kaikkea se näkyy ammatilliseen koulutukseen pääsyssä. Yhdenvertaisuus ja siihen liittyvät ongelmat tulevat esille myös Helsingin terveystieteiden vastaanotoilla, erityisesti neuvoloissa ja koulu- ja opiskeluterveydenhuollossa. Asiakkaat tuovat esille tarpeita vastaanotoillaan. Maahanmuuttajalasten ja -nuorten yhdenvertaisuusasioihin kannattaa nyt panostaa ohjelmassa, ennen kuin yhdenvertaisuuteen liittyvät haasteet muuttuvat suuriksi ongelmiksi.

Ohjelmassa tuodaan esille tässä yhteydessä perhekeskukset, jotka edistävät perheiden hyvinvointia ja terveyttä, varhaista puuttumista ja pulmien ennalta ehkäisyä. Terveystieteiden tarjoaa myös lukuisia terveystieteiden palvelumuotoja, jotka osaltaan tukevat lasten ja nuorten yhdenvertaisuutta. Hyvä asia on, että ohjelmassa tuodaan esille

13.10.2011

kunnallisen monitoimijuuden lisäksi järjestöt. Järjestöt ovat monella alueella tarpeellinen lisävoimavara.

Strateginen tavoite 4: Koulutuksellista tasa-arvoa parannetaan

Tämä strategien tavoite on tärkeä. Toisen asteen koulutuspaikan takaaminen jokaiselle perus-opetuksen päättävälle nuorelle lisää alueellista ja koulutuksellista tasa-arvoa, edistää nuorten kiinnittymistä työmarkkinoille ja ehkäisee syrjäytymistä ja sitä kautta lisää hyvinvointia ja terveyttä. Terveyskeskus osallistuu etsivään nuorisotyöhön ja ammatinvalinnan ohjaamiseen terveydellisen sopivuuden näkökulmasta.

Strateginen tavoite 8: Koulussa ja harrastuksissa lisätään yhteisöllisyyttä

Yhteisöllisyyden kehittäminen on tärkeää kouluissa ja harrastuksissa. Kehittämishjelmassa todetaan aivan oikein, että lapsen ja nuoren vastuuseen kasvaminen vaatii turvallisia kontakteja toisiin ihmisiin sekä välittävää tukea ja ohjausta. Koulu ja harrasteympäristöt ovat niitä paikkoja, jossa aikuinen toimii esimerkkinä ja mallina. Oppilas- ja opiskeluhuolto, johon koulu- ja opiskeluterveydenhuollon työntekijätkin kuuluvat, huolehtii erityisesti oppilaiden hyvinvoinnista ml. koulun yhteisöllisyyden. Erityisen tärkeää on ollut nostaa kiusaamisen ehkäisy yhdeksi osatavoitteeksi. Kiusaaminen ilmenee hyvin eri muotoisesti ja aiheuttaa kiusatun somaattisessa ja psyykkisessä terveydessä vakaviakin häiriöitä sekä murentaa sosiaalista hyvinvointia.

Strateginen tavoite 9: Lasten ja nuorten terveyttä edistetään

Terveydenhuollon näkökulmasta lasten ja nuorten terve kasvu ja hyvinvointi ovat kaiken perusta. Terveys ja hyvä terveyskäyttäytyminen eivät ole itsestään selvyksiä. Suomalaisten lasten ja nuorten terveyttä ja hyvinvointia seurataan systemaattisesti. Tutkimustulokset osoittavat, että lasten ja nuorten terveystottumuksissa ja elämänhallinnassa on puutteita. Helsingin terveystieteiden keskuksen strategia terveyden edistämiseksi ja väestöryhmien terveyserojen vähentämiseksi huomioi erityisesti lapset, nuoret ja heidän perheensä. Terveystieteiden keskuksen neuvolatoiminta ja koulu- ja opiskeluterveydenhuolto seuraavat systemaattisesti helsinkiläisten lasten ja nuorten kasvua ja kehitystä. Vanhempien saama tuki kaikissa tilanteissa on ensiarvoisen tärkeää. Lastenneuvolan ja koulu- ja opiskeluterveydenhuollon toimintatapoihin kuulu kiinteä yhteistyö vanhempien kanssa.

13.10.2011

Oppilas- ja opiskelijahuollon toiminta tukee osaltaan lasten ja nuorten hyvinvointia ja terveyttä kouluissa ja oppilaitoksissa. Opiskelijahuoltotyö edellyttää vielä syvempää kehittämistä.

Terveyden edistämisessä kaiken perusta on ennaltaehkäisevässä toiminnassa, jonka toteuttamiseksi tarvitaan terveystoimen lisäksi myös muita toimijoita ja järjestöjä. Ennaltaehkäisevän työn tulee toimia matalan kynnyksen periaatteella. Etsivällä nuorisotyöllä on tässäkin osiossa tärkeä rooli.

Erittäin tarpeellista, on että ohjelmassa puhutaan myös ennaltaehkäisevästä päihde- ja mielenterveystyöstä. Se on toiminta-alue, jota tulee vahvistaa. Monialaisuus ja erityisesti nuorisotyön menetelmät nostetaan keskiöön.

Sähköiset palvelut ovat nuorille suunnattu toimintamuoto, josta esimerkkinä mainittakoon Verkkoterkkari-toiminta.

Lopuksi todettakoon, että hallintokuntien välinen monitoimijuus ei toimi ilman johtajuutta ja selkeitä vastuumäärittelyitä. Sitä tulee erityisesti painottaa kehittämissuunnitelmassa, jotta lapsi- ja nuorisopoliittinen ohjelma saadaan aidosti toimimaan kuntatasolla.

Lisätiedot

Marketta Kupiainen, hallintoylihoitaja, puhelin: 310 42348
marketta.kupiainen(a)hel.fi

Matti Toivola
toimitusjohtaja

Riitta Simoila
kehittämisjohtaja